

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ઓરિસ્સા રાજ્ય

વિ.

રાજેન્દ્ર ત્રિપાઠી અને અન્ય

૬ મે, ૨૦૦૪

[ન્યાયમૂર્તિ દોરાઈસ્વામી રાજુ અને ન્યાયમૂર્તિ અરિજિત પસાયત]

નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫-કલમ ૧૮, ૨૧, ૪૧, ૪૨ અને ૫૦-વ્યક્તિગત શોધ દરમિયાન આરોપીઓ પાસેથી હેરોઈન જમ-ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીઓને દોષિત ઠેરવી કેદની સજા અને દંડ ફટકાર્યો-હાઈકોર્ટે આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂક્યો છે. કાર્યવાહી દ્વારા જમ કરાયેલ વસ્તુઓની કસ્ટડી - હકીકતો અને પુરાવાઓના આધારે, આરોપીના નામમાં સુધારો અને કાર્યવાહી દ્વારા જમ કરાયેલી વસ્તુઓની સલામત કસ્ટડી યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવી છે - તેથી, આરોપીને નિર્દોષ છોડી દેવાનો હુકમ ઉલટાવેલ

અને આરોપીને શરણાગતિ માટે નિર્દેશિત કરવામાં આવ્યો.

આબકારી સ્ટાફ દ્વારા હાથ ધરાયેલી અંગત તપાસ દરમિયાન પોલીથીન જરીના પેકેટમાં હેરોઈનનો કબજો મળી આવ્યો હતો. સામાવાળાઓ પર હેરોઈનના ગેરકાયદેસર કબજા માટે નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ની કલમ ૨૧ હેઠળ ગુના માટે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળાઓએ ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ દલીલ કરી હતી કે તેઓને ગુનામાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા હતા અને કાયદાની કલમ ૪૧, ૪૨ અને ૫૦ હેઠળની જોગવાઈઓનું ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું. ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીઓની દલીલોને નકારી કાઢી હતી અને તેમને કાયદાની કલમ ૧૮ અને ૨૧ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને તેમને ૧૦ વર્ષની સખત કેદની સજા અને દરેકને ૧,૦૦,૦૦૦ રૂપિયાના દંડની સજા ફટકારી હતી. હાઈકોર્ટે અપીલમાં અવલોકન કર્યું હતું કે કાયદાની કલમ ૪૧, ૪૨ અને ૫૦નું કથિત પાલન ન કરવાનું કોઈ પરિણામ નથી પરંતુ સર્ચ મેમોમાં પ્રતિવાદીઓના નામોમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો અને કાર્યવાહી દ્વારા જમી પછી લેખોની સલામત કસ્ટડીની સ્થાપના કરવામાં આવી ન હતી તે આધારે સામાવાળાઓને નિર્દોષ જાહેર કર્યા હતા.

કોર્ટમાં અપીલમાં, અપીલકર્તા-રાજ્યએ દલીલ કરી હતી કે પીડબ્લ્યુ ૫, આબકારીના સબ-ઇન્સ્પેક્ટર, તેમના નિવેદનમાં સામાવાળાઓમાંના એકનું નામ સુધારવાનું કારણ સ્પષ્ટપણે સૂચવ્યું હતું અને લેખો જમ કર્યા પછી કંટ્રોલ

રૂમમાં સલામત કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવ્યા હતા.

સામાવાળાઓએ દલીલ કરી હતી કે કાર્યવાહી દ્વારા દસ્તાવેજો સાથે છેડછાડ કરવામાં આવી હતી અને જમી પછી આર્ટિકલ્સની કસ્ટડી અંગે કોઈ યોગ્ય સમજૂતી નથી.

અપીલને મંજૂરી આપતા, કોર્ટે

ઠરાવ્યું: ૧.૧. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ફોરવર્ડિંગ રિપોર્ટ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે લેખો મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી રહ્યા હતા. મેજિસ્ટ્રેટની ઓર્ડર શીટ દર્શાવે છે કે તેઓ વ્યસ્ત હોવાને કારણે નમૂનાઓ એકત્ર કરવાના હેતુથી લેખો ૧૦.૮.૧૯૯૨ ના રોજ રજૂ કરવા આદેશ આપ્યો હતો. હાઈકોર્ટે એ આધારે કાર્યવાહી કરી હોય તેમ લાગે છે કે આદેશમાં એવું કંઈ જ નથી કે આ લેખો ખરેખર બનાવવામાં આવ્યા હતા. ઓર્ડરના યોગ્ય વાંચન વિના નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હોય તેવું લાગે છે. ઓર્ડરમાં જ સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ફોરવર્ડિંગ રિપોર્ટમાં તપાસ અધિકારીએ કેમિકલ તપાસ માટે મોકલવા માટે સેમ્પલ ડ્રો કરવાની વિનંતી કરી હતી. કોર્ટ ક્યાંય નોંધતી નથી કે લેખો રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા અને તેથી નમૂનાઓ લઈ શકાયા ન હતા. બીજી તરફ, સમયની અછતને કારણે, કોર્ટે પોતે જ આ બાબતને મુલતવી રાખી હતી અને નિર્દેશ આપ્યો હતો કે નમૂનાઓ દોરવાના હેતુથી કેસ ૧૦.૮.૧૯૯૨ ના રોજ હાથ ધરવામાં આવે. **P.W.૫** ના પુરાવાઓ એ પણ દર્શાવે છે કે આબકારી વિભાગની ઓફિસમાં ૧૦.૮.૧૯૯૨ સુધી લોક અને ચાવી હેઠળ

વસ્તુઓ સુરક્ષિત કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવી હતી. **P.W.** પ ને એવું કોઈ સૂચન પણ આપવામાં આવ્યું ન હતું કે લેખો સુરક્ષિત અથવા યોગ્ય કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવ્યા ન હતા. આમ, સલામત કસ્ટડી અંગે શંકા દર્શાવતો હાઈકોર્ટનો નિર્ણય સ્પષ્ટપણે બિનટકાઉ છે. [૩૯૩-**D-E, G-H**; ૩૯૪-**A-B**]

ઓરિસ્સા રાજ્ય વિ. કંદુરી સાહુ, [૨૦૦૪ 1 SCC ૩૩૭, સંદર્ભિત.

૧.૨. **PWs I** અને ૫ દ્વારા નામમાં સુધારાની આવશ્યકતા સ્પષ્ટપણે સમજાવવામાં આવી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે આ ખુલાસો સ્વીકાર્યો. પરંતુ હાઈકોર્ટે કોઈપણ વ્યાજબી કારણ વગર સાક્ષીઓ દ્વારા નામ સુધારણા અંગે આપેલા ખુલાસાનો અસ્વીકાર કર્યો હતો. નિર્દોષ છોડી દેવાના નિર્દેશ માટે હાઈકોર્ટમાં જે પરિબળોનું વજન કરવામાં આવ્યું છે તેનો કોઈ આધારભૂત આધાર નથી. અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે ફરિયાદ પક્ષે સામાવાળાઓ સામે આરોપ સ્થાપિત કર્યો છે અને ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે. દોષિત ઠરાવતો હાઈકોર્ટનો ચુકાદો અસુરક્ષિત છે. [૩૯૪-**D-F**]

ક્રિમિનલ અપીલ અધિકારક્ષેત્ર: ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૮૧-૧૮૨/૧૯૯૯.

Crl માં ઓરિસ્સા હાઈકોર્ટના જ.૧૨.૯૬ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી. A: ૧૯૯૪ ના નંબર ૧૯૫ અને ૩૦૯. અપીલકર્તા માટે જન કલ્યાણ દાસ.

સામાવાળા નંબર ૧-૨ માટે રાજેશ.

સામાવાળા નંબર ૩ માટે શ્રીમતી સરલા ચંદ્રા (NP).

ન્યાયમૂર્તિ અરિજિત પસાયત દ્વારા કોર્ટનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો

સામાવાળાઓએ હેરોઈનના કથિત ગેરકાયદેસર કબજા માટે નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૧૮ અને ૨૧ હેઠળ સજાપાત્ર અપરાધો માટે ટ્રાયલનો સામનો કરવો પડ્યો. ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીઓને દોષિત ઠેરવ્યા અને દરેકને ૧૦ વર્ષની સખત કેદની સજા અને રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- પ્રત્યેક અને ડિફોલ્ટમાં બે વર્ષની સખત કેદની સજા ભોગવવી પડશે. અયોગ્ય ચુકાદા દ્વારા હાઈકોર્ટે દોષિત ઠરાવી અને પરિણામી સજાને એવી ધારણાને બાજુ પર રાખી છે કે આરોપો સ્થાપિત થયા નથી.

સંક્ષિપ્તમાં પ્રોસિક્યુશન સંસ્કરણ નીચે મુજબ છે:

૬.૮.૧૯૯૨ ના રોજ કટક સદરના એક્સાઈઝના તત્કાલીન સબ-ઇન્સ્પેક્ટર તેમના સ્ટાફ સાથે કટક સદર પોલીસ સ્ટેશન હેઠળના બાલીકુડા અને કાઝીપટના વિસ્તારમાં પેટ્રોલિંગ કરી રહ્યા હતા. પેટ્રોલિંગ દરમિયાન તેણે આરોપી દેબા પ્રસાદ બારીકને શોધી કાઢ્યો જે બાલીકુડા રેલ્વે સ્ટેશનના લેવલ ક્રોસિંગની બીજી બાજુએ બાલીકુડા અને ગોપાલપુર તરફ આગળ વધી રહ્યો હતો. તેની

હિલચાલ શંકાસ્પદ હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. જેથી આબકારીના S.I. (P.W.૫) તેમના સ્ટાફ સાથે વાહનમાં આગળ વધીને તેની અટકાયત કરી હતી. P.W.૫ એ સ્થળ પર ઉપલબ્ધ સાક્ષીઓની હાજરીમાં, તેની ઓળખ અને આરોપી દેબાને શોધવાનો તેનો ઈરાદો જાહેર કર્યો કારણ કે તેના કબજામાં પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ હોવાની શંકા હતી. ત્યારપછી P.W.૫એ તેમને વિકલ્પ આપ્યો કે શું તેઓ તેમની અંગત શોધ માટે મેજિસ્ટ્રેટ અથવા ગેઝેટેડ ઓફિસર પાસે જવા માગે છે અથવા તેમને તેમના દ્વારા શોધ કરવામાં કોઈ વાંધો નથી (P.W.૫). આરોપી દેબાને પી.ડબલ્યુ. દ્વારા શોધવામાં કોઈ વાંધો ન હોવાથી. PW ૫, તમામ જરૂરી ઔપચારિકતાઓનું અવલોકન કર્યા પછી સાક્ષીઓની હાજરીમાં તેની વ્યક્તિગત શોધ કરવામાં આવી હતી. તલાશી દરમિયાન તેની જમણી બાજુના પેન્ટના ખિસ્સામાંથી એક પોલિથિન સફેદ રંગનું જરીનું પેકેટ મળી આવ્યું હતું જેમાં થોડો પાવડર હતો. પી.ડબલ્યુ. ૫ પાઉડર હેરોઈન હોવાની શંકા છે. તેથી તેણે ૧૦ મિ.લી. જમ કરેલ વસ્તુમાંથી પાવડરનો જથ્થો અને તેની સાથે લઈ જવામાં આવેલ ડ્રગ ટેસ્ટીંગ કીટ દ્વારા તેનું પરીક્ષણ કર્યું. પ્રારંભિક પરીક્ષણથી પાવડરનો રંગ ગુલાબી અને ત્યારબાદ વાયોલેટ અને અન્ય કેટલાક રાસાયણિક પરીક્ષણો કર્યા પછી અને તેના સેવાના અનુભવ પરથી, તેણે પાવડર હેરોઈન હોવાની શંકા કરી. હેરોઈન પાવડરનો કબજો ગેરકાનૂની હોવાથી, જરી પેકેટ (M.O.I.) સાક્ષીઓની હાજરીમાં જમ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ તેને 'A' તરીકે ઓળખ ચિહ્ન સાથે એક પરબિડીયુંમાં રાખવામાં આવ્યું હતું.

પરબિડીયું સાક્ષીઓની હાજરીમાં P.W.૫ ના વ્યક્તિગત સીલ દ્વારા અને સાક્ષીઓ તેમજ આરોપીઓની સહી ધરાવતા કાગળની સીલ દ્વારા સીલ કરવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીઓની હાજરીમાં જમી સૂચિ હેઠળ પણ તે જમ કરવામાં આવ્યું હતું. જમી યાદીની નકલ આરોપી દેબાને સોંપવામાં આવી હતી, જેની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.

આરોપી દેબાની પૂછપરછ દરમિયાન, તેણે તેને હેરોઈન સપ્લાય કરવા માટે બાલીકુડાના અન્ય આરોપી સીતારામ ત્રિપાઠીના નામો જાહેર કર્યા હતા. જેથી પી.ડબલ્યુ.૫ તાત્કાલિક આરોપી દેબા સાથે તેના સ્ટાફ સાથે આરોપી સીતારામ ત્રિપાઠીની શોધમાં બાલીકુડા ગામ તરફ આગળ વધ્યો. તેઓ ઘરની નજીકના રોડ પર આરોપી રાજેન્દ્ર ત્રિપાઠી જે આરોપી સીતારામ ત્રિપાઠીનો પુત્ર છે તેના ભાડાના ઘર પાસે પહોંચ્યા. એક્સાઈઝ સ્ટાફને જોઈને, આરોપી રાજેન્દ્ર તેના ઘર તરફ ભાગવા લાગ્યો, પરંતુ તેનો પીછો કરવામાં આવ્યો અને તેના ઘરની સામેથી પકડાઈ ગયો જ્યાં અન્ય આરોપી સીતારામ પણ ઉભો હતો. આરોપી દેબાની શોધ, જમી પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓ પણ ત્યાં આવ્યા હતા. P.W.૫ એ ફરીથી તેમની ઓળખ અને ઈશાદો બંને આરોપી રાજેન્દ્ર અને સીતારામને જાહેર કર્યા કે તેઓ પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ ધરાવતા હોવાની શંકા છે અને તેમને પૂછ્યું કે શું તેઓ ગેઝેટેડ અધિકારી અથવા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ શોધ કરવા માગે છે અથવા જો તેમની વ્યક્તિગત શોધ P.W.૫ દ્વારા લેવામાં આવે તો તેમને કોઈ વાંધો નથી. બંને આરોપી રાજેન્દ્ર અને સીતારામે મેજિસ્ટ્રેટ અથવા ગેઝેટેડ ઓફિસર પાસે

જવાનું પસંદ કર્યું ન હતું અને P.W.૫ દ્વારા તેમની વ્યક્તિગત શોધ માટે સંમતિ આપી હતી. ત્યારબાદ P.W.૫ એ સાક્ષીઓની હાજરીમાં, શોધની તમામ ઔપચારિકતાઓનું નિરીક્ષણ કર્યા પછી, બંને આરોપી સીતારામ અને રાજેન્દ્રની વ્યક્તિગત શોધખોળ કરી. તલાશી દરમિયાન આરોપી રાજેન્દ્રના જમણી બાજુના પેન્ટના ખિસ્સામાંથી એક જરીનું પેકેટ મળી આવ્યું જેમાં તેણે પહેરેલું હતું. વજન પર તે ૫ ગ્રામ આવ્યું. P.W.૫ એ ઉક્ત જરી પેકેટને 'B' તરીકે ઓળખ ચિહ્ન સાથે ચિહ્નિત કર્યું. ત્યારપછી આરોપી સીતારામની અંગત શોધ દરમિયાન તે જ રીતે તેના જમણી બાજુના પેન્ટના ખિસ્સામાંથી એક જરીનું પેકેટ જેમાં થોડો પાવડર હતો તે મળી આવ્યું હતું અને તેનું વજન કરવામાં આવ્યું હતું અને તે ૧૧ ગ્રામ હતું. આ પેકેટો પર 'C' તરીકે ઓળખ ચિહ્ન સાથે ચિહ્નિત કરવામાં આવ્યું હતું. પી.ડબલ્યુ. ૫ એ ૧૦ મિલી લઈને આરોપી દેબાના કિસ્સામાં અગાઉ કરવામાં આવેલ સમાન પરીક્ષણો કર્યા હતા. દરેક પેકેટમાંથી અને પરીક્ષણો પછી તેને પુષ્ટિ મળી કે જરીના પેકેટની સામગ્રી એટલે કે પાવડર હેરોઈનનો હતો. બંને જરીના પેકેટ સાક્ષીઓની હાજરીમાં જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને જપ્તની ચાટી તૈયાર કરવામાં આવી હતી અને પિત્તળ અને કાગળના સીલ દ્વારા પેકેટો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. આરોપી સીતારામના ઘરની પણ તલાશી લેવામાં આવી હતી અને માત્ર એક બેલેન્સ સ્કેલ મળી આવ્યો હતો અને ઘરમાંથી કોઈ પ્રતિબંધિત ચીજવસ્તુઓ મળી ન હતી. બેલેન્સ સ્કેલ પણ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ સીતારામ અને રાજેન્દ્ર બંને આરોપીઓની ધરપકડ કરવામાં

આવી હતી અને અન્ય આરોપી દેબા સાથે ૭.૮.૧૯૯૨ ના રોજ કોર્ટમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. તે દિવસે રાસાયણિક પૃથ્થકરણ માટે જમ કરાયેલી વસ્તુઓ મોકલવા માટે કોર્ટમાં પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. કોર્ટના સમય અને રજાઓ માટે સખત દબાણ કરવામાં આવ્યું હોવાથી, કોર્ટે P.W.૫ ને જમ કરેલી વસ્તુઓને સુરક્ષિત કસ્ટડીમાં સાચવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને તેણે (P.W.૫) તેના ઉપરી અધિકારીના નિર્દેશ મુજબ તેને તેની ઓફિસમાં સુરક્ષિત કસ્ટડીમાં રાખ્યો હતો અને ત્યારબાદ કોર્ટના આદેશથી, તેને રાસાયણિક પૃથ્થકરણ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો અને તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી કે જે સામગ્રી હેરોઈન છે. હેરોઈનના ગેરકાયદેસર કબજા માટે અધિનિયમની કલમ ૨૧ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનો કરવા બદલ આરોપીઓ સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.

આરોપી સીતારામે બચાવ લીધી હતી કે કારણ કે તે પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર હતો અને મુખ્ય સત્તાવાર સાક્ષી, કેસના તપાસ અધિકારી એટલે કે P.W.૫ ના નિયંત્રણ હેઠળના વિસ્તારમાં ગેરકાયદેસર દારૂના ગેરકાયદેસર વ્યવહાર સામે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો, તેને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો હતો. તેને બળજબરીથી ઘરમાંથી ખેંચીને વાહનમાં બેસાડવામાં આવ્યો અને જ્યારે તેના પુત્ર, આરોપી રાજેન્દ્ર જે કોલેજનો વિદ્યાર્થી છે તેણે વિરોધ કર્યો ત્યારે તેને પણ બળજબરીથી વાહનમાં લઈ જવામાં આવ્યો. અન્ય આરોપી દેબાએ એવી કેફિયત લીધી હતી કે તે કુદરતના કોલ એટેન્ડ કરવા માટે લેવલ કોસિંગ સાઈડમાં ગયો હતો અને પરત

ફરી રહ્યો હતો ત્યારે પી.ડબલ્યુ.પ એ તેની અટકાયત કરી હતી. જેઓ તેને અન્ય બે વ્યક્તિઓ સામેના કેસમાં સાક્ષી બનાવવા માંગતા હતા. તેણે ના પાડી હોવાથી તેને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો હતો. આરોપોને સાબિત કરવા માટે, તેના કેસના સમર્થનમાં ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા છ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી. પી.ડબલ્યુ. ૧ એક્સાઈઝના મદદનીશ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર હતા જેઓ P.W.૫ સાથે હતા જેઓ અટકાયત કરનાર અધિકારી હતા. આરોપીઓએ તેમની નિર્દોષતાની અરજીને સમર્થન આપવા માટે ત્રણ સાક્ષીઓની તપાસ કરી. ટ્રાયલ કોર્ટને P.Ws ૧ અને ૫ ના પુરાવા વિશ્વાસપાત્ર મળ્યા. અને એવું માનવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૪૧, ૪૨ અને ૫૦ ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવા અંગે આરોપી વ્યક્તિઓની અરજી તથ્ય વિનાની હતી. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કાયદામાં આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું. અપીલમાં, હાઈકોર્ટે અવલોકન કર્યું કે કલમ ૪૧, ૪૨ અને ૫૦ નું કથિત પાલન ન કરવાનું ખરેખર કોઈ પરિણામ નથી, કારણ કે આરોપી વ્યક્તિઓ બે પરિબળોને કારણે નિર્દોષ છૂટવાના હકદાર હતા; સૌપ્રથમ, સર્ચ મેમોમાં જે વ્યક્તિઓની કસ્ટડીમાંથી પ્રતિબંધિત આર્ટિકલ મળી આવ્યા હતા તેમના નામ અંગે અને બીજું, જમી પછી આ વસ્તુઓની કસ્ટડી અંગેનો સુધારો હતો. શરૂઆતમાં એક કાશીનાથ ત્રિપાઠીનું નામ લખવામાં આવ્યું હતું જે પાછળથી સુધારીને સીતારામ ત્રિપાઠી કરવામાં આવ્યું હતું. વધુમાં, કથિત રીતે ૭.૮.૧૯૯૨ ના રોજ જમી કરવામાં આવી હતી, તેમ છતાં ૧૦.૮.૧૯૯૨ સુધી પ્રતિબંધિત વસ્તુઓના

નમૂનાઓ એકત્રિત કરવામાં આવ્યા ન હતા. મધ્યવર્તી સમયગાળા દરમિયાન લેખો સલામત કસ્ટડીમાં હતા તે સ્થાપિત થયું ન હતું. સંબંધિત કોર્ટની ઓર્ડર શીટ એ દર્શાવતી નથી કે જમ કરાયેલી વસ્તુઓ ખરેખર રજૂ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત અવલોકન સાથે ઉપર નોંધ્યા મુજબ દોષિત ઠરાવી અને પરિણામલક્ષી સજાને બાજુ પર રાખવામાં આવી હતી.

અપીલના સમર્થનમાં, અરજદાર-રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૪૨ અને ૫૦ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના કથિત ઉલ્લંઘનનું ખરેખર કોઈ પરિણામ નથી અને સ્પષ્ટ તારણને ધ્યાનમાં રાખીને કે કોઈ ઉલ્લંઘન ન હતું તે જોતાં હાઈકોર્ટે અયોગ્ય કારણોસર સંબંધિત દોષિત ઠરાવવામાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં. P.W.૫એ સ્પષ્ટપણે સૂચવ્યું હતું કે મૂળમાં લખાયેલું હતું તેમ કાસીનાથ ત્રિપાઠીની જગ્યાએ સીતારામનું નામ શા માટે જરૂરી હતું. વધુમાં રેકૉર્ડ પરના પુરાવા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે પ્રતિબંધિત લેખો રિમાન્ડ અરજી સાથે કોર્ટમાં રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. ફોરવર્ડિંગ રિપોર્ટ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે જમ કરાયેલી વસ્તુઓ આરોપી વ્યક્તિઓ સાથે મળીને બનાવવામાં આવી હતી. પી.ડબલ્યુ. ૫ એ પણ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે વસ્તુઓ કંટ્રોલ રૂમમાં સલામત કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવી હતી. સંબંધિત મેજિસ્ટ્રેટના નિર્દેશો અનુસાર નમૂના લેવામાં આવ્યા હતા. તેથી હાઈકોર્ટના તારણો સ્પષ્ટપણે બિનટકાઉ છે.

જવાબમાં સામાવાળા નંબર ૧ અને ૨ ના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હાઈકોર્ટે વાસ્તવિક સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કર્યું છે અને જાણવા મળ્યું છે કે

દસ્તાવેજોમાં છેડછાડ કરવામાં આવી હતી અને ૭.૮.૧૯૯૨ થી ૧૦.૮.૧૯૯૨ સુધીના લેખોની કસ્ટડી અંગે કોઈ યોગ્ય સમજૂતી નથી. આમ થવાથી હાઈકોર્ટના તારણો ખોટો ન હોઈ શકે.

આ કોર્ટમાં વકીલ દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી હોવા છતાં પ્રતિવાદી નંબર ૩ વતી કોઈ હાજર થયો ન હતો.

નોંધનીય છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ સમક્ષ આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા એક્ટની કલમ જરૂર અને ૫૦નું પાલન ન કરવાના આરોપમાં સ્ટેન્ડ લેવામાં આવ્યો હતો. આ અપીલમાં અને અમારી દૃષ્ટિએ યોગ્ય રીતે સામાવાળાઓએ પણ તે જ છોડી દીધું હતું. જ્યારે સર્ચ અને જપ્તી કરવામાં આવી ત્યારે અને અધિકારીઓ પેટ્રોલિંગ ડ્યુટી પર હતા ત્યારે ડિટેક્શન કરવામાં આવ્યું હતું તે નિર્વિવાદ સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા, કલમ જરૂર લાગુ નથી. વધુમાં PWS ૧ અને ૫ ના પુરાવા. સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આરોપી વ્યક્તિઓને નિયત અધિકારીની હાજરીમાં શોધવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી હતી અને તેઓએ P.W.૫ સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા શોધ કરવાનું પસંદ કર્યું ન હતું. તેથી ટ્રાયલ દરમિયાન અને હાઈકોર્ટ સમક્ષ ઉભી કરાયેલી કલમ ૫૦ નું પાલન ન કરવા સંબંધિત અરજી છૂટ ઉપરાંત, કાયદાની કલમ જરૂર અને ૫૦ ના લાગુ ન થવા અંગેની અરજી પણ કોઈ તથ્ય વિનાની છે. બાકીનો પ્રશ્ન પ્રતિબંધિત લેખોની કસ્ટડી અને જપ્તી મેમોમાં સુધારા અંગેનો છે. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ફોરવર્ડિંગ રિપોર્ટ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે લેખો મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી રહ્યા હતા.

મેજિસ્ટ્રેટની ઓર્ડર શીટ દર્શાવે છે કે તેઓ વ્યસ્ત હોવાને કારણે નમૂનાઓ એકત્ર કરવાના હેતુથી ૧૦.૮.૧૯૯૨ ના રોજ લેખો રજૂ કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો.

ઓર્ડરનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ વાંચે છે:

"એવું જોવા મળે છે કે તપાસ અધિકારી તેના ફોરવર્ડિંગ રિપોર્ટમાં સેમ્પલ લેવા અને કેમિકલ તપાસ માટે મોકલવા માટે પ્રાર્થના કરે છે. આજે સમય નથી.

જો કે, હેતુ માટે ૧૦.૮.૧૯૯૨ ના રોજ મુકવામાં આવ્યું હતું. તપાસ અધિકારીને સેમ્પલના ડ્રોઈંગ માટે તૈયાર રહેવા અને રાસાયણિક તપાસ માટે F.S.L., ભુવનેશ્વરને મોકલવા માટે નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે."

હાઈકોર્ટે એ આધારે કાર્યવાહી કરી હોય તેમ લાગે છે કે આદેશમાં એવું કંઈ જ નથી કે આ લેખો ખરેખર રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. ઓર્ડરને યોગ્ય રીતે વાંચ્યા વિના નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હોય તેવું લાગે છે. ઓર્ડરમાં જ સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે ફોરવર્ડિંગ રિપોર્ટમાં તપાસ અધિકારીએ રાસાયણિક તપાસ માટે મોકલવામાં આવતા નમૂના લેવા વિનંતી કરી હતી. કોર્ટ ક્યાંય નોંધતી નથી કે લેખો રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા અને તેથી નમૂનાઓ લઈ શકાયા ન હતા. બીજી તરફ, સમયની અછતને કારણે, કોર્ટે પોતે જ આ બાબતને મુલતવી રાખી હતી અને નમૂનાઓ લેવાના હેતુથી કેસ ૧૦.૮.૧૯૯૨ ના રોજ હાથ ધરવાનો નિર્દેશ કર્યો હતો. P.W.૫ ના પુરાવાઓ એ પણ દર્શાવે છે કે ૧૦.૮.૧૯૯૨ સુધી આબકારી વિભાગની ઓફિસમાં લોક અને ચાવી હેઠળ વસ્તુઓ સુરક્ષિત કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવી હતી. P.W.૫ ને એવું કોઈ સૂચન પણ આપવામાં

આવ્યું ન હતું કે લેખો સુરક્ષિત અથવા યોગ્ય કસ્ટડીમાં રાખવામાં આવ્યા ન હતા. આમ, સલામત કસ્ટડી અંગે શંકા દર્શાવતો હાઈકોર્ટનો નિર્ણય સ્પષ્ટપણે બિનટકાઉ છે. લગભગ સમાન તથ્યલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિમાં, આ અદાલતે હાઈકોર્ટના દષ્ટિકોણને અસમર્થ ગણાવ્યો હતો. (જુઓ ઓરિસ્સા રાજ્ય વિ. કંદુરી સાહુ (૨૦૦૪ (૧) SCC ૩૩૭).

હાઈકોર્ટમાં અન્ય પરિબળ જેનું વજન છે તે એ છે કે જમી મેમોમાં નામમાં સુધારો હતો. P.Ws. ૧ અને ૫ એ આ પાસાને સ્પષ્ટ કર્યું છે. સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે શરૂઆતમાં આરોપી દ્વારા આપવામાં આવેલ નામ નં. ૩ કાશીનાથ ત્રિપાઠી હતા. પરંતુ સતત પૂછપરછ કરવા પર પાછળથી જણાવવામાં આવ્યું કે સાચું નામ સીતારામ ત્રિપાઠી છે. આમ થવાથી, સુધારાની આવશ્યકતા સ્પષ્ટપણે સમજાવવામાં આવી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે આ ખુલાસો સ્વીકાર્યો હતો. પરંતુ હાઈકોર્ટે કોઈપણ વાજબી કારણ વગર નામ સુધારણા અંગે સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલ ખુલાસાને અસ્વીકાર કર્યો હતો.

નિર્દોષ છોડી દેવાના નિર્દેશ માટે હાઈકોર્ટમાં જે પરિબલોનું ભાર મુકવામાં આવ્યું છે તેનો કોઈ આધારભૂત આધાર નથી. અનિવાર્ય નિષ્કર્ષ એ છે કે ફરિયાદ પક્ષે સામાવાળાઓ સામે આરોપ સ્થાપિત કર્યો છે અને ટ્રાયલ કોર્ટે તેમને યોગ્ય રીતે દોષિત ઠેરવ્યા છે. દોષિત ઠરાવતો હાઈકોર્ટનો ચુકાદો અસુરક્ષિત છે.

અપીલની મંજૂરી છે. હાઈકોર્ટનો ચુકાદો રદ કરવામાં આવે છે અને નીચલી અદાલતનો ચુકાદો પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. સામાવાળા-આરોપી

વ્યક્તિઓના જામીન બોન્ડ રદ કરવામાં આવશે અને તેમને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી બાકીની સજાઓ પૂરી કરવા માટે તાત્કાલિક કસ્ટડીમાં શરૂ થવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

બી.એસ.

અપીલની મંજૂરી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.